

«بسم الله الرحمن الرحيم»

کرامت و منزلت بانوان در اسناد داخلی حاکم بر فوتبال با مطالعه تطبیقی در نظام حقوق ورزشی بین‌المللی

چکیده:

حق کتمان‌نشدنی بانوان، برخورداری یکسان با آقایان از هرگونه فرصت نمایش، خلق مهارت و نتایج آن است. این حق از جمله با مناسبات ورزشی پیوند گسترده داشته و احترام به آن اجتناب‌ناپذیر است. بر این اصل در اسناد قانونی و قواعد پذیرفته شده نزد سازمانها و نهادهای بین‌المللی تأکید گردید. حکمرانان بسیاری نیز در پرتو مقررات ملی و برنامه‌های تبلیغی پایبندی خود به این اصل را فریاد می‌کشند. با این حال شمار درخور توجهی از دولت‌ها متأثر از ایدئولوژی و منافع سیاسی در عمل، به این اصل پایبند نیستند. فدراسیون بین‌المللی فوتبال (فیفا) با ملاحظه این نابرابری و با دغدغه عدالت جنسیتی در فوتبال، الزامات و قواعد گریزناپذیری را برقرار نمود تا همه طیف‌های بانوان از حق فعالیت در فوتبال و تماشای آن بهره‌مند شود. جلوه بارز قواعد مزبور در فصل ششم مقررات تعیین وضعیت و نقل و انتقالات بازیکنان (RSTP) دیده می‌شود. این نهاد قدرتمند با ضمانت اجرای تعلیق فوتبال باشگاهی و ملی بر تحکیم این برنامه و نیل به این آرمان همت گماشت. نهادهای فوتبالی در ایران پیرو این سیاست به‌ویژه در سالهای اخیر برنامه و مقررات کم و بیش درخوری در این راستا تدوین و اجرا نموده‌اند. در اسناد مهمی مانند اساسنامه فدراسیون فوتبال، مقررات دادرسی، انضباطی و اخلاق و به ویژه در سند پیشنهادی رعایت کرامت و منزلت بانوان شاغل در فوتبال بر این مهم تأکید شده است. در همین راستا فوتبال بانوان در همه رده‌ها و شاخه‌ها نظم، آهنگ و ارگان بهتر از گذشته پیدا نمود. با این حال فدراسیون فوتبال ایران به قدر لازم در جهت برابری جنسیتی و برخورداری طیف بانوان از فرصت نمایش مهارت در سایه حفظ کرامت و منزلت و اهتمام نورزیده است. فرصت تماشای بازی فوتبال هرچند نارسا و دیر هنگام برای جامعه بانوان فراهم گردید اما در همه زمینه‌ها فاصله با استانداردها چشمگیر است.

کلید واژگان:

بانوان، فوتبال، کرامت، قانون، برابری جنسیتی

چالش جدی در گسترش و فراگیری فوتبال بر خورداری همگان از این ورزش پرطرفدار و سرگرمی سودمند، وجود پاره‌ای نابرابری‌های نژادی، سنی و جنسیتی است. علی‌رغم تعدیل فرهنگ‌ها و نزدیکی اندیشه‌ها در قلمرو جهانی هنوز هم در جای‌جای گیتی، اندیشه‌ها و رویه‌های نادرست و تبعیض‌آمیز در حوزه فوتبال دیده می‌شود. عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیر پیرامون فوتبال، فدراسیون جهانی فوتبال (فیفا) بنیادی‌ترین شعارهای خود را معطوف به این دغدغه نموده و برای برخورداری همگان به گونه‌ای عادلانه و منصفانه از این موهبت و سرگرمی گام برداشته است. شعار و آرمان **Football For All People** و **Football For Ever** دلالتی روشن بر این دغدغه است. جامعه بانوان همپا و دوشادوش مردان در برون‌رفت چالش‌ها و گرفتاری‌ها از مسیر زندگانی و اعتلای محیط مطلوب، نقش‌آفرین هستند. حق بدیهی و مسلم ایشان بهره‌مندی از همه‌گونه فرصت‌ها، ساز و کارها، ساختارها، قوانین و مقررات عادلانه و به گونه‌ای برابر با مردان است تا بدین‌وسیله بتوانند با بروز مهارت و خلاقیت از نتایج آن برخوردار شوند. این نتیجه در کشورهایی که از دموکراسی فوتبالی دور بوده و در استیلای اندیشه شوم نابرابری جنسیتی هستند با مانعی جدی و دشوار روبه‌رو است. اما فیفا با بهره از اهرم قدرت تلاش نموده تا بدین آرمان نزدیک شود. تلاش ستودنی این نهاد با کاربست ضمانت اجرای تحریم فوتبال ملی و باشگاهی فدراسیون عضوی که برابر این آرمان ایستادگی می‌نماید تاکنون نتایج چشم‌نوازی بر جای گذاشته است. امکان حضور بانوان در ورزشگاه‌ها، توسعه مراکز آکادمی فوتبال و باشگاه‌ها، وضع و تدوین مقررات مطلوب در تأمین حقوق، کرامت و ارزش‌های ذاتی بانوان شاغل در فوتبال در همین رهگذر دیدنی است.

نظر به اینکه در فوتبال ملی و باشگاهی ما نابرابری‌های جنسیتی، نتایج ناگواری را رقم زد، در سالیان اخیر مقامات سیاسی، ورزشی و فوتبالی متأثر از هشدارها و الزامات فیفا و دکترین ورزشی و مطالبات طیف‌های گوناگون جامعه درگیر این موضوع شده و اقدامات نسبتاً شایسته‌ای در برابری جنسیتی معمول داشته‌اند. به طوری که از یک سو با گسترش ورزش فوتبال در همه‌ی سطوح و برای همه قشرهای سنی و جنسیتی تلاش نموده‌اند عدالت در برخورداری از ورزش فوتبال را برقرار سازند و از سوی دیگر با وضع و تدوین مقررات هماهنگ با الزامات فیفا حفظ کرامت و منزلت بانوان شاغل در فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی را تأمین نمایند، به پاس این اهمیت و کمک به این آرمان، پژوهش پیش‌رو در پرداخت این موضوع با تکیه بر منابع، مقررات، رویه قضایی بین‌المللی و داخلی نگارش و تدوین گردید.

در این پژوهش تلاش گردید تا افزون بر یادآوری و واکاوی مقررات ناظر بر حمایت از حقوق کنشگران زن فوتبالی، تلاش نهادهای ملی و باشگاهی داخلی در این روند و نسبت و فاصله اقدامات و تصمیمات ایشان با استانداردهای جهانی بررسی شود. در این راستا به مهم‌ترین مقررات مرتبط یعنی مقررات تعیین وضعیت و نقل‌وانتقالات بازیکنان (RSTP) و چند سند تقنینی داخلی و به طور جسته و گریخته رویه دادرسی نهاد فوتبال می‌پردازیم.

۱- مبانی حقوقی کرامت بانوان فوتبالیست

زن گوهر هستی، نماد پاکی و آینه پاکیزگی است. راز آفرینش و تداوم زندگانی با این فرشته زمینی عجین خورده و جمله کائنات رهرو و دل بسته به اوست. روح لطیف، وجود نازنین و طبع سرشار از عاطفه زن، او را شایسته هر مراقبت ویژه نموده و افزون بر برخورداری از همه مزایا، موهبت‌ها و حقوق در نظر گرفته برای مرد، حتا مرتبه‌ای بالاتر و گواراتر را پسندیده می‌نماید.

حضور و نقش‌آفرینی زن در همه صحنه‌ها و حرفه‌ها همپای مرد حق انکارناشدنی اوست. از آن جمله حوزه ورزش است که مناسبت تام با ذات و اقتضای جنس زن دارد. این حضور و تکاپو هم مجال نمایش شایستگی و مهارت را به او می‌دهد و هم از این محل جامعه مردان برخوردار از همراهی و همزیستی جنس مکمل، شادمان و توانمند می‌گردد. نهادها و سازمان‌های ملی و فراملی با درک این مهم ظرفیت‌ها و ساز و کارهای موجود را بدین منظور به کار گرفته‌اند. کوتاهی در این مسیر نشانه جاماندگی از قواعد و استانداردها است. به گونه‌ای که عقوبت آن با نادیده گرفتن حقوق جامع زن از ظرفیت‌های ورزشی و نیز حق برابر با مردان در بهره و لذت‌مندی از ورزش دامنگیر حاکمیت و سازمان ورزش کشور شده است.

شناسایی حق زن دوشادوش و همراه با مرد به جهت ایجاد فرصت بروز خلاقیت و بهره از نتایج آن کافی نبوده بلکه وضع و برپایی مقررات و اصلاح رویه و رفتار به منظور تضمین حقوق، منزلت و کرامت زن گریزناپذیر است. از این رو نخستین بحث در این دامنه روشننگری مبانی حقوقی حضور شایسته همراه با تضامین قانونی در رعایت منزلت و کرامت زن است.

۱-۱. کرامت انسانی مبنا و روح قراردادها

حرمت و کرامت دو موهبت خدادادی است که محدود به طیف، جنس و شماری از اشخاص نیست بلکه جمله بشریت برخوردار از آن است. منابع اخلاقی و دینی پیش از نظام‌های حقوقی به این مهم رسیده‌اند. از آن جمله می‌توان به آیه ۷۰ سوره مبارکه اسرا استناد نمود که می‌فرماید: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْوُجُوهِ وَ الْبَحْرَ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا». مراد از این آیه بیان حال جنس بشر است چه عبارت «كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» تکریم و شرافت دادن به همه ابنا بشر را در بر می‌گیرد.^۱

گسترش حرفه‌ای‌سازی فوتبال بانوان در دو دهه اخیر، همزمان با افزایش مخاطرات ساختاری، اقتصادی و جنسیتی بوده است. ورود سرمایه، رسانه و رقابت حرفه‌ای، از یک سو فرصت توانمندسازی بانوان را فراهم کرده و از سوی دیگر، خطراتی چون آزار جنسی، سوءاستفاده قدرت، تبعیض قراردادی و ناامنی شغلی را تشدید نموده است. بنابراین، «صبانت» دیگر مفهومی حمایتی-اخلاقی نیست، بلکه یک الزام حقوقی چندلایه است که در سطوح بین‌المللی، ملی و قراردادی باید نهادینه شود.

صبانت از بانوان شاغل در فوتبال بر اصل کرامت انسانی استوار است؛ اصلی که در اسناد بین‌المللی حقوق بشر تثبیت شده و به حوزه ورزش نیز تسری یافته است. در این چارچوب: امنیت جسمی، امنیت روانی، مصونیت از تحقیر و تبعیض بخش

^۱ طباطبائی، علامه سید محمدحسین. تفسیر المیزان. جلد ۱۳. ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی. دفتر انتشارات اسلامی. ۱۳۶۳. ص ۲۱۴.

جدایی ناپذیر تعهدات نهادی هستند.^۲ در نظر گرفتن این نتایج و وضع قواعد و تضامین برای آن نه به عنوان یک الزام بلکه به عنوان روح و بنیان قرارداد استخدای با بانوی شاغل است.

۱-۲. دکنترین برابری جنسیتی

دیدگاه متری و سازگار با انتظارات جامعه جهانی در پرتو اسناد و معاهدات مهم بین‌المللی بر یکسانی و برابری زن و مرد در همه شئون و امور استوار شده است. «عرف جامعه جهانی ضمن تأکید بر ضرورت برابری همگان در برابر قانون، حمایت خاص و افتراقی از بانوان و کودکان را تأیید می‌نماید. ماده ۷ اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸، ماده ۲۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۹۶۶، بند ۱ و ۲ ماده ۳ منشور آفریقایی حقوق بشر و اقوام مصوب ۱۹۸۱ و چندین سند مهم دیگر بر حق برابری همگان در پیشگاه قانون تأکید نموده‌اند و افزون بر آن به منظور احای همه اشکال تبعیض علیه بانوان بر حمایت ویژه از آنان در ده‌ها سند بین‌المللی پافشاری شده است».^۳ حق حضور و نقش‌آفرینی زن در فعالیت ورزشی و برخورداری از کرامت و منزلت و فرصت برابر شعاعی از اصل برابری جنسیتی است.

همتایی زن و مرد و حقوق برابر ایشان افزون بر بنیاد خرد، عقل و منطق و آموزه اندیشمندان ریشه در تعالیم دینی و مذهبی دارد. در کتب آسمانی والاترین ارزش‌ها و کرامات و حق همسان با مرد برای جامعه بانوان در نظر گرفته شد. هم‌سرشتی با مرد در آیات متعددی از قرآن کریم به صراحت آمده است، به گونه‌ای که در آیه ۱ از سوره مبارکه نساء خداوند متعال می‌فرماید: «همه شما را از یک پدر آفریدیم. نیز تکرار می‌فرماید: خداوند از جنس خود شما (مردان) برای شما همسر آفریدیم. از این رو اسلام نظریه تحقیرآمیزی نسبت به زن را از لحاظ سرشت و طینت مردود می‌داند».^۴ بر این بنیاد در نظام فقهی و حقوقی ما نه تنها هیچ بن‌مایه و مبنایی در توجیه نابرابری زن نسبت به مرد و اعمال محدودیت حقوقی و اجتماعی برای او به دست نمی‌آید بلکه در همه منابع بر اصل برابری تأکید شده است. اصل ۲۸ قانون اساسی، فتاوی فقها از جمله پاسخ استفتای آیت الله خمینی به پرسش شماره ۱۰۷۸۰ با این اشاره که عنوان تبعیت بین زن و مرد نادرست بوده و هریک از ایشان بر دیگری حقوقی دارد،^۵ ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی و تفسیر اندیشمندان بر مقید و محدود بودن اختیار شوهر در اعمال این ماده^۶ و تبلور این نتایج در رویه قضایی^۷ منابع روشن مفید برابری جنسیتی و کرامت بانوان است. حتا در رژیم دادرسی و اعمال مقررات قانونی آیینی خانواده اصل تفسیر

^۲ Universal Declaration of Human Rights, UNGA Res 217 A (1948) Arts 1,3.

^۳ ریاضت، زینب. مقاله: حدود و مبانی فلسفی، فقهی و حقوقی حمایت کیفری افتراقی از زنان در خانواده. زن در آئینه حقوق و اجتماع. انتشارات گنج دانش. چاپ اول. ۱۳۹۶. صص ۱۱۸ و ۱۱۹.

^۴ مطهری، مرتضی. مجموعه آثار. جلد نوزده. انتشارات صدرا. چاپ چهارم. ۱۳۸۳. ص ۱۳۱.

^۵ بیکی شورکی، مهدی. مقاله: ضرورت تحلیل تمامی ابعاد پرونده قضایی در مورد حق اشتغال زوجه. دو فصلنامه نقد و تحلیل آراء قضایی. شماره ۷. ص ۴۴.

^۶ کاتوزیان، ناصر. ۱۳۹۶. قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی. چاپ ۵۲. بنیاد حقوقی میزان. ص ۶۷۸.

^۷ از جمله دادنامه شماره ۹۴۰۹۹۸۰۲۰۱۹۰۰۳۶۵ مورخ ۱۳۹۴/۰۸/۲۵ صادر از شعبه دوم دادگاه تجدیدنظر استان تهران. رف: <https://ara.jri.ac.ir>.

اخلاقی جاری است.^۸ کارکرد چنین تفسیری اعمال همه ملاحظات اخلاقی و دوری از قواعد خشک حقوقی در مراقبت از منزلت و شأن بانوان است.

در جستجوی تاریخی، از دیرباز در فرهنگ غنی جامعه ایرانی؛ اصل برابری جنسیتی پذیرفته شده بود و حتا در قلمرو اموال و دارایی در رابطه بین زن و شوهر تجزیه ناپذیر می‌نمود^۹ زیرا در فرهنگ غنی جامعه ایرانی دارایی زن و شوهر در امتداد پیوند مقدس زناشویی همانند هستی عاطفی ایشان در تعلق مشاع این دو هم پیمان تصور می‌شد.^{۱۰}

کنوانسیون رفع تبعیض علیه بانوان (CEDAW)^{۱۱} دولت‌ها را مکلف به رفع تبعیض ساختاری علیه بانوان می‌کند. این تعهد در حوزه ورزش به معنای: دسترسی برابر به امکانات تمرینی قراردادهای حرفه‌ای منصفانه، پوشش بیمه‌ای برابر، فرصت‌های برابر رسانه‌ای و اقتصادی است.^{۱۲}

در حوزه ورزش و به طور خاص فوتبال نیز برابری جنسیتی و عدم تبعیض همواره به عنوان اصلی اساسی و رکنی انکارناپذیر مورد توجه قرار گرفته است. از این رو فیفا همواره بانوان و آقایان را به گونه برابر مورد توجه قرار داده و مقررات خود را با این نگاه و رویکرد تدوین نموده است. نمونه روشن این امر در اساسنامه فیفا مصوب ۲۰۲۴ تبلور یافته جایی که در ماده ۴ آن ذیل عنوان عدم تبعیض، برابری و بی‌طرفی به صراحت بیان گردیده: «هرگونه تبعیض علیه یک کشور، شخص حقیقی یا گروهی از افراد به دلیل نژاد، رنگ، پوست، قومیت، ملیت یا خاستگاه اجتماعی، جنسیت، معلولیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا هر عقیده دیگر، ثروت، تولد یا هر وضعیت دیگر، گرایش جنسی یا هر دلیل دیگر اکیداً ممنوع و با تعلیق یا اخراج قابل مجازات است»^{۱۳}.

بنابراین برابری و عدم تبعیض از اصول بنیادین جامعه بشری است و نادیده گرفتن آن در هیچ حوزه‌ای از جمله ورزش درخور توجیه و مورد پذیرش نخواهد بود. یکی از نمونه‌های برابری در ورزش می‌تواند برابری در دسترسی به منافع بنیادین ورزش باشد. همان‌گونه که جین انگلیش (Jane English) در مقاله «برابری جنسیتی در ورزش» بیان می‌دارد: «ورزش منفعی را فراهم می‌کند که من آنها را «منافع بنیادین» می‌نامم و به نظر می‌رسد همگان حق برابر نسبت به آنها دارند. از آن جمله: سلامتی، عزت نفسی که از انجام بهترین تلاش خود حاصل می‌شود، روحیه همکاری که از کار کردن با هم‌تیمی‌ها آموخته می‌شود، انگیزه‌ای که از وجود رقیبان به دست می‌آید، «شخصیت» ناشی از یادگیری خوب باختن و خوب بردن، فرصت ارتقای مهارت‌ها و آموختن پذیرش انتقاد، و در نهایت صرفاً لذت و سرگرمی»^{۱۴}.

^۸ امرایی، علی و دیگران. ۱۴۰۵. اصل تفسیر اخلاقی مقررات قانونی حقوق خانواده و کارکرد آن در دادرسی با مطالعه موردی ادعای نشوز. دو فصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی. دوره ۳. شماره ۵ (انتشار آنلاین). ص ۳.

^۹ امین، سید حسن. تاریخ حقوق ایران. انتشارات دایره المعارف ایران‌شناسی. چاپ نخست. ۱۳۸۶. ص ۹۹.

^{۱۰} موسوی، سید عباس. اجرای احکام مدنی. جلد سوم- فرایند بازداشت مال. انتشارات گنج دانش. چاپ دوم. ۱۴۰۵. ص ۱۶۴.

^{۱۱} Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), 1981.

^{۱۲} CEDAW, Arts 10-13, Gardiner, Simon et al, Sports Law (Routledge, Latest ed), Chapter 12.

^{۱۳} FIFA Statutes, 2024, (Art 4).

^{۱۴} English, Jane, Sex Equality in Sports, 1978.

۳-۱. اصل انصاف

به کارگیری ساز و کارهای مناسب که منجر به اجرای عدالت در جامعه و جلوگیری از پامال شدن حقوق افراد گردد، می‌تواند مهم‌ترین دستاورد برای یک نظام حقوقی کارآمد قلمداد گردد. اصل انصاف^{۱۵} به عنوان یک مفهوم بنیادین اخلاقی و حقوقی که برای پر کردن خلأهای قانونی، تعدیل قوانین خشک و جلوگیری از بی‌عدالتی در زمان اجرای قراردادها به کار می‌رود، راهکاری مؤثر در این زمینه می‌باشد. این اصل به قاضی یا داور اجازه می‌دهد تا در موارد سکوت، ابهام یا بی‌عدالتی ناشی از اجرای دقیق قانون، بر اساس عقل، اخلاق و عدالت طبیعی تصمیم‌گیری نماید. در حقیقت «اصل انصاف که پل ارتباطی بین نظام‌های مختلف حقوقی و طرفین اختلاف است، به لحاظ عملکرد ویژه آن و ایفای نقش‌های تعدیلی و تکمیلی و تصحیحی حقوق، اهمیتی بسزا در حل و فصل اختلافات دارد»^{۱۶}. این اصل در برخی از نظام‌های حقوقی مانند نظام حقوقی (کامن لا) به واقع «جزئی از پیکره نظام حقوقی است. قواعد انصاف دارای اعتبار الزام‌آور حقوقی بوده و برای دادگاه‌ها لازم‌الرعايه است»^{۱۷}.

اصل انصاف در فوتبال بنابر نظری که به بازی جوانمردانه (Fair Play) تعبیر می‌گردد اصلی نانوشته اما بنیادین است که فراتر از رقابت صرف می‌باشد و بر ترویج ارزش‌های اخلاقی و معنوی در محیط ورزشی، تأکید دارد. جریان این اصل در رقابت‌های ورزشی ملازمه با برخورداری یکسان همه شهروندان برغم تفاوت در جنس، نژاد، قومیت و ... از فرصت‌ها و ساز و کارهای ورزشی دارد. اگرچه در این برخورداری برابر رعایت پاره‌ای ملاحظات ذاتی گریزناپذیر است. به عبارتی محرومیت طیف وسیع بانوان از فرصت‌های ورزشی و از آن مهم‌تر نادیده گرفتن ملاحظات ویژه جنسیتی، کرامت، ارزش‌ها و منزلت ایشان در رویارویی آشکار با اصل بنیادین انصاف و مرجحات منصفانه قرار دارد.

۴-۱. آرمان و مصالح ورزشی

گسترش فرصت‌ها و امکانات ورزشی و ترویج فرهنگ و آرمان‌های ورزشی در گرو پوشش همه قوم‌ها، طیف‌ها و گروه‌های سازمان‌یافته و نیافته بدین منظور است. در این راستا فلسفه و بنای ورزش و تجلی آرمان و غایت آن پرورش جسمی، روحی و روانی جامعه بشری، بهبود کیفیت و خوشایندی جریان زندگانی و بهره‌وری مطلوب‌تر از فرصت حیات و لحظه‌های آن است. این غایت با ویژه‌سازی یا تبعیض به نفع طیفی از شهروندان به دست نیامده بلکه بیهوده می‌گردد. افزون بر آن اهداف والای مزبور، تصمیم‌سازان و صاحب‌منصبان را وادار به برقراری قواعد، مقررات و اسنادی در جهت مراقبت از کرامت و منزلت بخشی از جامعه که ناخواسته به اقتضای عرف، نابرابر دیده می‌شوند یعنی جامعه بانوان، می‌نماید. چگونه می‌توان پنداشت که اهداف آرمانی ورزش چون بالندگی و پرورش روحی و روانی جامعه مخاطب تنها با تخصیص آن به جامعه مردان به دست می‌آید؟! نیز چطور می‌توان تصور نمود که بی وجود اسناد و مقررات متضمن کرامت و ارزش‌های والای جامعه بانوان، به آمال و آرزوهای یاد شده دست

¹⁵ Principle of Equity.

^{۱۶} مطیعی، انسیه و البرزی ورکی، مسعود. اصل انصاف؛ ماهیت، انواع و کارکردهای آن. مجله علمی حقوقی خصوصی دانشگاه تهران. ۱۳۹۹. ص ۵۳۷.

^{۱۷} مهرا، دکتر نسرین. برگردان: نظام حقوقی انگلستان. بنیاد حقوقی میزان. چاپ سوم. ۱۳۹۴. ص ۳۷.

یافت. بنابراین منطقی و عقلانی است که در جهت دسترسی به مصالح و آرمان ورزش از جمله و به ویژه ورزش فوتبال، ضمن برخورداری جامعه بانوان به عنوان بخش جدایی ناپذیر جامعه شهروندی از امکانات ورزشی، بر تدوین و تنسيق قواعد و مقررات الزام آور حافظ کرامت و منزلت والای ایشان همت گماشته شود.

۲- کرامت بانوان در اسناد بین المللی

برابر اسناد بی شمار، فیفا و نهادهای بین المللی فوتبال بر حق مسلم بانوان در نمایش استعداد فوتبالی و بهره مندی از آن تصریح و تأکید نموده اند. همچنین حق تماشای بازی های فوتبال و لذت از آن برای هردو طیف بانوان و آقایان به گونه ای یکسان از سوی آنها مسلم دانسته شد. در این گفتار به برجسته ترین مقررات بین المللی متضمن حق مزبور پرداخته می شود.

۲-۱. مقررات تعیین وضعیت و نقل و انتقالات بازیکنان (RSTP)

مقررات (RSTP)^{۱۸} مهم ترین سند بین المللی در حمایت از حقوق بانوان فوتبالیست می باشد. آخرین ویراست و بازنگری این سند در همین بخش حقوق بانوان مربوط به سال ۲۰۲۵ می باشد. در ماده ۱۸ از فصل ۶ مقررات تحت عنوان «مقررات ویژه مربوط به بازیکنان بانو» حقوق و امتیازات ویژه ای به این طیف اختصاص یافته که منزلت و حفظ کرامت آنها را نیز در بر می گیرد. در رویه عملی و رژیم دادرسی دیوان فوتبال نیز تمایزها و نابرابری های جنسیتی با انعطاف به کنشگر فوتبالی بانو مدنظر قرار می گیرد.^{۱۹} در این مقام به تشریح مهم ترین موضوعات در این دامنه می پردازیم.

۲-۱-۱. اصل اعتبار قرارداد

برابر بند ۱ ماده ۱۸ از فصل ۶ RSTP اعتبار یک قرارداد (با فوتبالیست بانو) نمی تواند منوط به انجام یا نتیجه آزمایش بارداری، باردار بودن یا باردار شدن بازیکن در طول مدت قرارداد، مرخصی زایمان، مرخصی فرزندخواندگی یا مرخصی خانوادگی، یا استفاده از حقوق مربوط به مرخصی زایمان، مرخصی فرزندخواندگی یا مرخصی خانوادگی به طور کلی باشد.

۲-۱-۲. بی اعتباری فسخ یکجانبه و غیر موجه

برابر بند ۲ ماده یاد شده: اگر باشگاهی به طور یکجانبه قراردادی را به دلیل خودداری بازیکن از انجام آزمایش بارداری، باردار بودن یا باردار شدن، استفاده از مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا خانوادگی یا استفاده از حقوق مربوط به مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا خانوادگی، به طور کلی فسخ کند، این نوع برهم زدن قرارداد به منزله فسخ بدون دلیل موجه است.

در این مقرر با خردمندی تصریح شده: فرض بر این است که فسخ یکجانبه قرارداد توسط باشگاه در دوران بارداری یا زایمان، فرزندخواندگی یا مرخصی خانوادگی به دلیل بارداری یا شروع بارداری بازیکن، فرزندخواندگی یا استفاده از حقوق مربوط به مرخصی خانوادگی رخ داده است، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

¹⁸ Regulations on the Status and Transfer of Players, 2025.

¹⁹ Rules Governing the Procedures of the FIFA Football Tribunal, 2023.

در منابع مشورتی و الهام‌بخش فیفا نسبت به مقررات RSTP بر این تفسیر و برداشت به سود بانوان کنشگر فوتبال فراوان تأکید شد.^{۲۰}

افزون بر آن برابر بند ۲ ماده ۱۴ RSTP ذیل عنوان Terminating a Contract With Just Cause هرگونه رفتار سوء و آزار دهنده می‌تواند دلیل موجه برای فسخ یکجانبه قرارداد باشد. «این مقرر به دیوان فوتبال فیفا و دادگاه حکمیت ورزش اختیار گسترده‌ای برای ارزیابی رفتارهای سوء و آزار دهنده می‌دهد».^{۲۱} به نظر رفتار مزبور در مورد بانوی شاغل در فوتبال با نمونه‌هایی مانند فشار روحی و حیثیتی درخور استناد بوده و توجیه‌گر کاربرد ضمانت اجرای قراردادی است.

۳-۱-۲. حق مطالبه غرامت در پی فسخ یکجانبه قرارداد

برابر بند ۳: بازیکن بانو حق مطالبه غرامت به استناد فسخ یکجانبه و موجه باشگاه را دارد.

غرامت قابل پرداخت به بازیکن به شرح زیر محاسبه می‌شود:

۱. در صورتی که بازیکن پس از فسخ قرارداد قبلی خود، قرارداد جدیدی امضاء نکرده باشد، به عنوان یک قاعده کلی، غرامت برابر با ارزش باقیمانده قراردادی است که زودتر از موعد فسخ شده است.

۲. در صورتی که بازیکن تا زمان تصمیم‌گیری، قرارداد جدیدی امضاء کرده باشد، ارزش قرارداد جدید برای دوره مربوط به زمان باقیمانده قرارداد فسخ شده از ارزش باقیمانده قرارداد منسوخ، کسر می‌شود.

۳. در هریک از موارد فوق، بازیکن حق دریافت غرامت اضافی معادل شش ماه حقوق قرارداد فسخ شده زودتر از موعد را خواهد داشت.

۴. قراردادهای چانه‌زنی جمعی که به گونه معتبر از سوی نمایندگان، کارفرمایان و کارمندان در سطح داخلی همسو با قوانین ملی مورد مذاکره قرار گرفت، ممکن است از اصول مندرج در بالا منحرف شوند. طرفین به مفاد چنین قراردادی پایبند خواهند بود.

۴-۱-۲. مجازات باشگاه خاطی

افزون بر تعهد به پرداخت غرامت، هر باشگاهی که به طور یکجانبه قرارداد را به دلیل بارداری یا شروع بارداری بازیکن، مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا مرخصی خانوادگی یا استفاده از حقوق مربوط به مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا مرخصی خانوادگی به طور کلی فسخ کند، به مجازات ورزشی محکوم خواهد شد. باشگاه از ثبت نام هر بازیکن زن جدید، چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی، به مدت دو دوره کامل و متوالی ثبت نام محروم خواهد شد. باشگاه فقط پس از اتمام کامل مجازات ورزشی مربوطه، از دوره ثبت نام بعدی، می‌تواند بازیکنان جدید را، چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی، ثبت نام کند.

²⁰ FIFA Commentary on the FIFA Regulations for the Status and Transfer of Players, 2025.

^{۲۱} خطیر، علی، راهنمای جامع حقوقی فوتبال، انتشارات حتمی، چاپ نخست، ۱۴۰۴، ص ۲۷۷.

باشگاه به طور خاص، نمی‌تواند از استثناء و اقدامات مندرج در ماده ۶ بند ۳ این مقررات برای ثبت‌نام بازیکنان در مراحل اولیه استفاده کند. مجازاتهای یاد شده می‌تواند به صورت تجمیعی با جریمه اعمال شود.

۵-۱-۲. حقوق مربوط به بارداری، فرزندخواندگی و مرخصی خانوادگی

برابر بند ۴: در مواردی که بازیکنی در طول مدت قرارداد خود باردار شود، دارای حقوق زیر خواهد بود:

۱- بازیکن حق دارد به ارائه خدمات ورزشی به باشگاه خود ادامه دهد (یعنی بازی و تمرین). باشگاه موظف به احترام نسبت به این تصمیم و تدوین برنامه‌ای برای ادامه مشارکت ورزشی بازیکن به شیوه‌ای ایمن، با اولویت دادن به سلامت مادر و فرزند می‌باشد. بازیکن تا زمانی که از مرخصی زایمان خود استفاده می‌کند، حق دریافت حقوق کامل را خواهد داشت.

۲- اگر بازیکن تشخیص دهد که ادامه ارائه خدمات ورزشی برای او ایمن نیست یا اگر تصمیم به استفاده از حق خود برای ادامه ارائه خدمات ورزشی نگیرد، باشگاه باید به بازیکن امکان ارائه خدمات اشتغال به شیوه‌ای جایگزین دهد. اگر او خدمات اشتغال را به شیوه‌ای جایگزین ارائه دهد یا اگر باشگاه قادر به ارائه خدمات اشتغال جایگزین که به طور منطقی در چارچوب قرارداد جاری قابل انتظار است نباشد، بازیکن حق دریافت حقوق کامل خود را خواهد داشت، تا زمانی که از مرخصی زایمان خود استفاده کند.

۳- اگر به دلایل پزشکی مربوط به بارداری، بازیکنی قادر به ارائه خدمات ورزشی یا شغلی به روش جایگزین نباشد، در این صورت بازیکن حق استفاده از مرخصی پزشکی را دارد، مشروط بر اینکه گواهی پزشکی معتبری از پزشک متخصص زنان یا پزشک متخصص خود ارائه دهد. بازیکن تا زمانی که از مرخصی زایمان استفاده نکند، حق دریافت حقوق کامل را خواهد داشت.

افزون بر این، برابر بند ۵: یک بازیکن باردار، والدین فرزندخوانده یا بازیکنی که از حقوق مربوط به مرخصی خانوادگی استفاده می‌کند، در طول مدت قرارداد دارای حقوق زیر است:

۱- به طور مستقل تاریخ شروع مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا خانوادگی خود را با در نظر گرفتن حداقل دوره‌های ارائه شده تعیین کند. هر باشگاهی که بازیکن را تحت فشار قرار دهد یا مجبور به مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا خانوادگی در زمان مشخصی کند، توسط کمیته انضباطی فیفا مجازات خواهد شد.

۲- بازگشت به فعالیت‌های فوتبال پس از اتمام مرخصی زایمان، فرزندخواندگی یا خانوادگی. برای بازیکنی که مرخصی زایمان را به پایان می‌رساند، باشگاه موظف است او را دوباره به فعالیت‌های فوتبالی بازگرداند (ماده ۶ بند ۳ د)، با بازیکن در مورد یک برنامه پس از زایمان به توافق برسد و پشتیبانی پزشکی مداوم کافی را ارائه دهد. بازیکن پس از بازگشت به فعالیت‌های فوتبال، حق دریافت حقوق کامل خود را خواهد داشت.

۶-۱-۲. حقوق مربوط به دوره شیردهی

برابر بند ۶: بازیکن بانوی دارای نوزاد باید از این فرصت برخوردار شود که در حین ارائه خدمات ورزشی به باشگاه خود، به نوزاد شیر دهد و/یا شیر خود را بدین منظور برای نوزاد ذخیره کند. باشگاه‌ها باید امکانات مناسب را مطابق با قوانین ملی قابل

اجرا در کشور محل اقامت یا توافقنامه جمعی فراهم کنند. کاهش ساعات کاری بازیکن به این دلایل، بدون هرگونه کاهشی در حقوق قراردادی، گریز ناپذیر است.

۷-۱-۲. حقوق دوره قاعدگی

باشگاه‌ها باید همواره به نیازهای بازیکنان زن در رابطه با چرخه قاعدگی و سلامت قاعدگی آنها احترام بگذارند. با ارائه گواهی پزشکی معتبر صادر شده توسط متخصص زنان یا پزشک متخصص، یک بازیکن زن حق دارد هر زمان که سلامت قاعدگی او ایجاب کند، در تمرین یا مسابقات غیبت نماید. بازیکن در صورت اعمال این حقوق مربوط به سلامت قاعدگی، حق دریافت حقوق کامل خود را خواهد داشت.

۸-۱-۲. چارچوب نظارتی برای حمایت از بازیکنان و مربیان زن

تحت یک سند الحاقی و تازه در RSTP یک چارچوب نظارتی به منظور حمایت از بازیکن و مربی بانو^{۲۲} برقرار گردید. اگرچه مقررات کلی در این باب در RSTP آمده و شرح آن پیشتر مطرح شد اما یک مورد در گفتار RSTP یادآوری نشده بود و آن ماده ۱۸ RSTP تحت عنوان مقررات ویژه مربوط به قراردادهای بین متخصصان و باشگاه‌ها است. در پاراگراف ۷ ماده مزبور مقرر گردید: «بازیکنان زن در طول مدت قرارداد خود حق دارند از مرخصی زایمان، فرزندخواندگی و مرخصی خانوادگی به میزان معادل دو سوم حقوق قراردادی خود بهره‌مند شوند. در مواردی که یک توافقنامه جمعی معتبر شامل مفادی مربوط به مرخصی زایمان، فرزندخواندگی و/یا مرخصی خانوادگی باشد، مفاد مربوط به توافقنامه جمعی ملاک عمل خواهد بود. در مواردی که هیچ توافقنامه جمعی وجود ندارد، اما شرایط مطلوب‌تری طبق قانون ملی پیش‌بینی شده است، این شرایط مطلوب‌تر ملاک عمل خواهند بود».

۲-۲. کد انضباطی فیفا

یکی دیگر از اسناد مهم تقنینی بین‌المللی در بر دارنده حمایت از حقوق و کرامت بانوان، کد انضباطی فیفا^{۲۳} هست که آخرین اصلاحات آن در ماه می ۲۰۲۵ صورت گرفت. این سند برابر ماده ۲ دارای دامنه کاربرد برای هر رقابت سازماندهی شده یا مرتبط و نسبت به هر یک از کنشگران فوتبالی از جمله: بازیکنان، مربیان و حتی داوران زن، درخور اعمال است. اگرچه جمعیت کنشگر مرد در ورزش فوتبال به مراتب بیش از طیف بانوان است اما مقررات انضباطی به گونه اطلاق ناظر بر هر دو طیف بانو و آقا می‌باشد. از همین رو در بند ۱ ماده ۴ کد انضباطی فیفا آمده: «این کد در مورد همه تخلفات انضباطی لازم‌الاجرا است». به چند نمونه از مقررات ناظر بر حمایت از بانوان در متن این سند اشاره می‌شود.

²² Regulatory Framework for the Protection of Female Players and Coaches, 2024.

²³ FIFA Disciplinary Code, 2025.

۲-۲-۱. صیانت در برابر رفتار توهین آمیز

برابر ماده ۱۳ کد انضباطی فیفا: «هرگونه رفتار توهین آمیز و همچنین نقض اصول بازی جوانمردانه نسبت به هر شخص فعال و یا مسئول تخلف بوده و مشمول مجازات های مندرج در ماده ۶ کد انضباطی حسب مورد خواهد شد. رفتار توهین آمیز نسبت به یک بانوی فوتبالیست از سوی هر شخص حقیقی یا حقوقی ممکن است با گفتار، نوشتار، زبان بدن^{۲۴}، نشانه ها یا علامت انگشت و یا لحن توهین و تمسخر آمیز باشد» (بند ۲ از ماده ۱۳ کد).

۲-۲-۲. رفتار تبعیض آمیز یا سوء رفتار نژادپرستانه

برابر بند ۱ ماده ۱۵ کد انضباطی فیفا: «هر شخصی که با کلمات یا اعمال تحقیر آمیز، تبعیض آمیز یا توهین آمیز^{۲۵} به دلیل نژاد، رنگ پوست، قومیت، ملیت، خاستگاه اجتماعی، جنسیت، ناتوانی، گرایش جنسی، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا هر عقیده دیگر، ثروت، تولد یا هر وضعیت دیگر یا هر دلیل دیگری به کرامت یا تمامیت یک کشور، یک شخص یا گروهی از مردم توهین کند، حداقل ده مسابقه یا برای یک دوره خاص محروم شده یا با هرگونه اقدام انضباطی مناسب دیگری مجازات خواهد شد».

همچنین برابر بند ۲ ماده ۱۵: «فدراسیون ها و باشگاه های عضو باید تمام اقدامات لازم و معقول را برای ممانعت از ورود هر شخصی به ورزشگاه انجام دهند که به دلیل توهین نژادی به بازیکن، مسئول مسابقه، مربی، سایر مسئولان تیم یا هر شخص دیگری که در طول مسابقه نقشی رسمی ایفا می کند، با استفاده از کلمات یا اقدامات تحقیر آمیز، تبعیض آمیز یا توهین آمیز به دلیل نژاد، رنگ پوست، تبار، ملیت یا قومیت، از طریق شبکه های اجتماعی یا هر پلتفرم دیجیتال یا رسانه نوشتاری دیگر متهم گردیده یا مجرم شناخته شده است»^{۲۶}.

پُر واضح است که مقررات یاد شده، اطلاق داشته و هر دو طیف بازیکنان یا مقامات فوتبالی آقا و بانو را در بر می گیرد. افزون بر این برابر بند ۳ ماده یاد شده به لحاظ رفتار ناشایست تبعیض یا شعار، حرکت و اقدام نژادپرستانه، داور مسابقه اختیار دارد؛ مسابقه را متوقف نموده یا به حال تعلیق در آورده و یا اساساً لغو نماید.

۲-۲-۳. حمایت از داور بانو

ماده ۹ کد انضباطی فیفا ناظر بر داور مسابقه و حمایت بی چون و چرا از اوست. مقصود از داور در این مقرر هر دو طیف داوران آقا یا بانو را در بر می گیرد. کوتاه اینکه این نص در بر دارنده حقوق و حمایت های زیر از داور بانو است:

۱. قطعی بودن تصمیم داور و اجرای بی چون و چرای آن

۲. اصل منع بررسی مجدد تصمیم داور از سوی نهادهای قضایی

^{۲۴} Body Language.

^{۲۵} Discrimination and Racist Abuse.

^{۲۶} موسوی، دکتر سید عباس. برگردان کد انضباطی فیفا. انتشارات داد و دانش. چاپ نخست. ۱۴۰۴ ص ۴۶ و ۴۷.

۳. بررسی دوباره پیامدهای انضباطی از سوی نهاد قضایی در صورت خطای آشکار در تصمیم داور

۴. منع هرگونه اعتراض و واکنش نسبت به اخطار یا تصمیم به اخراج داور

همچنین برابر بند چ ماده ۱۴ کد: وادار نمودن به اتخاذ تصمیم نادرست موجب محرومیت از حداقل دو مسابقه خواهد بود. رفتار غیر ورزشی نسبت به داور بانو نیز منجر به محرومیت از حداقل ۴ مسابقه و تهدید و اِرعاب داور بانو موجب محرومیت از حداقل ۱۰ مسابقه خواهد شد. اما چنانچه رفتار نامناسب از نوع ضرب و جرح یا آب دهان پرت کردن باشد، با محرومیت از حداقل ۱۵ مسابقه همراه خواهد بود. (بندهای د، ذ و ر ماده‌ی ۱۵).

۲-۳. کد اخلاق فیفا

کد اخلاق فیفا^{۲۷} از مهم‌ترین اسناد تقنینی در تحکیم قواعد اخلاقی و انضباطی در مناسبات فوتبالی است. مقررات این سند هر دو طیف کنشگران آقا و بانو را در بر می‌گیرد. به ویژه که در ماده ۵ این کد (۲۰۲۳) تصریح شده: «بازیکن: هر بازیکن فوتبالی که توسط یک فدراسیون مجوز گرفته باشد». این عبارت دلالت بر شمول بازیکن آقا و بانو در بهره‌مندی از حمایت‌ها و مصونیت‌های کد مزبور دارد. در این قسمت به چند مقرر از کد اخلاق ناظر بر حمایت از کرامت و حقوق بانوان کنشگر فوتبالی می‌پردازیم:

۲-۳-۱. حمایت برابر گفتار و رفتار ناشایست و تبعیض‌آمیز

ماده ۲۳ کد اخلاق فیفا به موضوع «تبعیض و افترا»^{۲۸} اختصاص یافته و در بند ۱ آن آمده: «افراد متعهد به این قانون نباید با استفاده از واژگان یا رفتار تحقیرآمیز، تبعیض‌آمیز یا موهن به دلیل نژاد، رنگ پوست، قومیت، ملیت، خاستگاه اجتماعی، جنسیت، معلولیت، گرایش جنسی، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا هر عقیده دیگری، ثروت، محل تولد یا هر وضعیت دیگر یا هر دلیل دیگری، به کرامت یا تمامیت یک کشور، یک فرد یا گروهی از افراد توهین کنند».

۲-۳-۲. برخورد هرگونه سوء استفاده جنسی، آزار جسمی و روانی

کد اخلاق فیفا به منظور پوشش سلامت جسمانی و روانی بازیکنان به ویژه بازیکنان بانو که بیشتر در معرض خطر بهره‌برداری نامشروع، آزار و اذیت جسمی و روحی هستند، در بند ۴ ماده ۲۴، ذیل عنوان «حفاظت از تمامیت جسمی و روانی»^{۲۹} مقرر می‌دارد: «تهدید، وعده مزایا، اجبار و همه اشکال سوءاستفاده جنسی، آزار و اذیت و به ویژه استثمار ممنوع است».

همچنین در بند ۵ همین ماده در رویارویی با پدیده غیراخلاقی سوءاستفاده جنسی بیان گردیده: «در موارد استثمار یا سوءاستفاده جنسی، یا در موارد جدی و/یا در صورت تکرار، ممکن است محرومیت از شرکت در هرگونه فعالیت مرتبط با فوتبال حداقل به مدت ده سال اعمال شود».

²⁷ FIFA Code of Ethics, 2023.

²⁸ Discrimination and Defamation.

²⁹ Protection of Physical and Mental Integrity.

۳-۳-۲. حق واکنش برابر تصمیم متضمن سوء استفاده و آزار جنسی

در بند ۶ نیز در ارتباط با موضوع اعتراض به تصمیمات قضایی مربوط به قربانیان سوءاستفاده یا آزار جنسی آمده: «افراد مشمول این قانون که ممکن است قربانی سوءاستفاده یا آزار جنسی بالقوه شده باشند، می‌توانند طبق روال تعریف شده در این قانون، در دادگاه عالی ورزش (CAS) نسبت به تصمیم صادره توسط شعبه قضایی در مراحل مربوطه، تجدیدنظر خواهی کنند. به ویژه تصمیم و گزارش نهایی شعبه تحقیق و نیز هرگونه سند یا مدرکی که طرفین در دادگاه عالی ارائه می‌دهند، در اختیار آنها قرار خواهد گرفت. مهلت آنها برای تجدید نظر خواهی از تصمیم مربوطه قبل از دادگاه عالی ورزش (CAS) از روز ابلاغ آن اسناد آغاز می‌شود».

۳- کرامت بانوان در اسناد داخلی

موضوع کرامت بانوان و مراعات حقوق و مزایای ایشان در فعالیت‌های فوتبالی را می‌توان به روشنی و در مواردی به نحو غیر مستقیم در متن پاره‌ای از اسناد و مقررات داخلی ملاحظه کرد. در این گفتار به واکاوی این اسناد پیرامون این موضوع مهم می‌پردازیم.

۳-۱. اساسنامه فدراسیون فوتبال

اساسنامه فدراسیون فوتبال مهم‌ترین سند حاکم بر فوتبال در ایران است. این سند در سال ۱۳۹۹ در ۸۸ ماده و یک پیوست به تصویب رسید. در متن این سند می‌توان برخی نصوص و احکام را پیدا و مورد استناد قرار داد که متضمن پابندی به حقوق و مزایای بانوان فعال در فوتبال است.

۳-۱-۱ حقوق بانوان در مقام نقش‌آفرینی در مهم‌ترین رکن فدراسیون: مجمع عمومی

به منظور اعمال نظام برابر اداری و عدالت جنسیتی در برخورداری از مناصب سازمانی اساسنامه فدراسیون فوتبال در موقعیت‌های مختلف امکان حضور بانوان و دادن رأی در مقام تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی را فراهم نموده است. برای نمونه در ماده ۲۲ اساسنامه از جهت ترکیب اعضای مجمع عمومی فدراسیون در بند «و» از فراز ۱ بر حق حضور و حق رأی نمایندگان دو باشگاه اول رقابت‌های لیگ برتر فوتسال بانوان بزرگسالان کشور تصریح شده است. همچنین در بند «ز» بر حضور نماینده باشگاه اول در رقابت‌های فوتبال ساحلی بانوان تصریح گردید. افزون بر آن در بند «ح» به حضور و حق رأی دو نماینده از دو باشگاه اول رقابت‌های لیگ برتر فوتبال بانوان تأکید شده است. برابر بند «ک» کاپیتان تیم‌های ملی فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی بانوان همانند همتای آقایان حق حضور در مجمع عمومی دارد. نیز برابر بند «ل» سرمربی تیم‌های ملی بانوان در هر سه تیم ملی فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی بزرگسالان بانوان حق حضور و رأی در مجمع عمومی خواهد داشت. افزون بر اینها یک نفر از داوران بانوی فعال در فوتبال داخلی به نمایندگی از جامعه بانوان داور به موجب بند «م» حق حضور در مجمع و دادن رأی دارد.

۳-۱-۲ اعمال حق با حضور در ترکیب هیئت رئیسه فدراسیون

برابر بند «ب» از فراز ۱، نایب رئیس سوم فدراسیون فوتبال به حتم می‌بایستی از بانوان بوده و همزمان رئیس کمیته بانوان فدراسیون نیز باشد. حضور یک نفر از نایب رئیسان فدراسیون از بین بانوان موقعیت ویژه‌ای برای بازتاب دیدگاه‌ها و دغدغه‌های بانوان کنشگر فوتبالی در هیئت رئیسه به وجود می‌آورد. بهره درست از این فرصت می‌تواند در مقام تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی کلان، حقوق و کرامت بانوان را مطلوب‌تر پوشش دهد.

نکته‌ای که اساسنامه راجع به آن ابهام دارد امکان ریاست فدراسیون یا نایب رئیس اول یا دوم در انتخابات از سوی یکی از بانوان است. پرسش این است که در چنین وضعیتی آیا باز هم نایب رئیس سوم باید از قشر بانوان باشد؟ یا اینکه اساساً امکان نامزدی از سوی بانوان برای ریاست، نایب رئیسی اول و دوم امکان‌پذیر نبوده و به این جهت سهمیه نایب رئیسی سوم به بانوان اعطا گردید؟ تفسیر اخیر متضمن منع برخورداری از سمت ریاست و نایب رئیسی اول و دوم از سوی بانوان نادرست بوده و هیچ مبنای حقوقی و مستند قانونی ندارد چه در غیر اینصورت اساسنامه فدراسیون فوتبال به عنوان عالی‌ترین سند قانونی بزرگ‌ترین منبع تجاوز به حقوق، کرامت و شایستگی‌های بانوان شاغل در فوتبال خواهد بود.

۳-۱-۳. مراعات حقوق بانوان با تأسیس کمیته بانوان

ماده ۴۵ اساسنامه فدراسیون فوتبال به منظور تأمین حقوق، کرامت، شایستگی و ظرفیت بانوان فعال در فوتبال، کمیته مستقلی را تحت عنوان کمیته بانوان معرفی می‌نماید. برابر این ماده: «این کمیته مسئولیت رسیدگی، برنامه‌ریزی، نظارت و سازماندهی کلیه مسائل مربوط به فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی بانوان را برابر این اساسنامه و سایر مقررات مربوطه بر عهده دارد. این کمیته مربیان تیم‌های ملی بانوان را پیشنهاد می‌دهد و مسئول نظارت بر تیم‌های ملی بانوان، نظارت بر استعدادیابی فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی بانوان در سراسر کشور می‌باشد. این کمیته از یک رئیس، یک معاون و حداکثر تا پنج عضو تشکیل می‌شود.

این کمیته با توجه به گستردگی اختیارات و صلاحیت‌ها و موقعیت ویژه رئیس کمیته به عنوان یکی از نایب رئیسان فدراسیون می‌تواند در تأمین و استیفای حقوق جامعه‌ی بانوان شاغل در فوتبال نقش ممتازی ایفا نماید. چالش‌ها و نگرانی‌ها در نادیده گرفتن حقوق و فرصت‌های بانوان، امکانات نامطلوب، برنامه‌ریزی نارسا و هرگونه مخاطرات پیش‌روی بانوان به کمک این کمیته درخور بازتاب و پیگیری است.

۳-۱-۴. حقوق و مزایای یکسان با آقایان شاغل در فوتبال

در متن اساسنامه فدراسیون فوتبال به مناسبت‌های گوناگون، بر حقوق و مزایایی تصریح شده که به ظاهر معطوف بر آقایان شاغل در فوتبال است. در حالی که در تمام این موارد همانند آقایان، بانوان شاغل در فوتبال برخوردار از حقوق و مزایای شناسایی شده هستند. در احکام مورد نظر، جنسیت مرد موضوعیتی نداشته و مخاطب حکم شخص فعال و موضوع حکم است که می‌تواند آقا یا بانو باشد. از آن جمله می‌توان به ترکیب اعضای کمیته‌های مستقل، دائمی و موقت، حق استفاده از فرصت نامزدی، حق برخورداری از استقلال نظر، مصونیت از تعلیق و اخراج، اعمال حقوق همه‌جانبه در مجمع و هیئت‌ها، حق استعفا، حق

برخورداری از دستمزد و مزایا، مصونیت از تعرض و حق واکنش شکایت نسبت به هرگونه تعرض و تجاوز به حقوق و ... اشاره نمود.

۲-۳. دستورالعمل صیانت از کرامت و منزلت بانوان شاغل در فوتبال و فوتسال

روشن‌ترین سند تقنینی داخلی در حمایت از حقوق بانوان شاغل در فوتبال و صیانت از منزلت و کرامت ایشان؛ دستورالعمل تدوین شده در کمیته تدوین و تطبیق مقررات فدراسیون فوتبال است که در خرداد ماه ۱۴۰۳ طراحی گردید اما تاکنون به تصویب هیئت رئیسه فدراسیون فوتبال نرسید. در ماده ۱ این سند مهم آمده: «بر پایه تأکید منابع دینی و آموزه‌های اخلاقی، آرمان و اصول قانون اساسی و الزامات به موجب مقررات داخلی و اسناد بین‌المللی فوتبال، فدراسیون فوتبال و تمام باشگاه‌های فوتبال، فوتبال ساحلی و فوتسال در همه رده‌ها تکلیف دارند؛ تدابیر و ساز و کار لازم در حمایت از بانوان شاغل در فوتبال و فوتسال را فراهم ساخته، موجبات صیانت مقام و منزلت ایشان را در برابر خشونت، نابرابری جنسیتی، اهانت، هتک ارزشهای ذاتی و جنسیتی و هرگونه اقدام و رفتار ناشایست و دون شأن والای یک بانوی ایرانی اتخاذ و فراهم نمایند».

اگرچه این دستورالعمل تاکنون به تصویب هیئت رئیسه نرسیده و از این رو قابلیت استناد ندارد اما به هر روی به عنوان یک تلاش حقوقی درخور و فراتر از استانداردهای جهانی و نظر به امکان تصویب و اجرای آن چند ره‌آورد ارزشمند آن در اینجا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲-۳. منع نابرابری جنسیتی در برخورداری از ظرفیت‌ها و فرصت‌ها

ماده ۲ این دستورالعمل با دقت و ظرافت و با ملاحظه نابرابری‌های موجود در فوتبال کشور تصریح می‌دارد: «در برخورداری از ظرفیت‌ها و فرصت‌های ارائه شایستگی و توانمندی و نیز در بهره‌مندی از خدمات، اعمال هرگونه ناروایی و نابرابری نسبت به بانوان در تمام عرصه‌های فوتبال و فوتسال ممنوع است. فدراسیون و باشگاه‌ها تکلیف دارند؛ این مهم را در وضع مقررات، برپایی آئین‌ها و مسابقات، اتخاذ تصمیمات و اجرای آن رعایت و متبلور نمایند».

۲-۲-۳. پرداخت حقوق ایام مرخصی زایمان، بارداری، شیردهی و استراحت پزشکی

در ماده ۴ این دستورالعمل با هوشمندی و عدالت محوری آمده: «فدراسیون فوتبال و نیز باشگاه‌های فوتبال و فوتسال که در امر فوتبال یا فوتسال تیم‌داری و فعالیت دارند تکلیف دارند؛ حقوق ایام مرخصی زایمان، دوره بارداری، دوره شیردهی، دوره استراحت پزشکی پیش و پس از زایمان و نیز ایام عادت ماهیانه بانوان شاغل در فوتبال و فوتسال را رعایت نموده از هر گونه اعمال کسر حقوق و مزایا و کاهش خدمات به ایشان در این ایام و مناسبتها خودداری ورزند».

همچنین در ماده ۵ دستورالعمل آمده: «در صورتی که بنا به گواهی پزشک متخصص در امور بانوان بانوی شاغل در فوتبال یا فوتسال نیاز به استراحت کامل در دوره بارداری دارد و یا پس از زایمان نیازمند استراحت است باشگاه‌ها مکلف به رعایت نظر پزشک و حفظ حقوق و مزایای بانوی تحت استخدام هستند».

۳-۲-۳. حفاظت از فعالیت فوتبالی بانوان برابر تهدیدها و موانع قانونی

به حکایت از محتویات پرونده‌های بسیار، فعالیت بانوان شاغل در فوتبال به عنوان شغل خلاف شأن از سوی همسر یا دیگر بستگان مطرح شده و گاه بانوی شاغل در معرض تهدید از دست دادن حرفه خود قرار گرفت. همینطور در مواردی همسر بانوی شاغل با سوء استفاده از پاره‌ای مقررات قانونی از جمله ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی متعرض قرارداد بانوی ورزشکار با باشگاه متبوع شده و گاه در آستانه عزیمت بانوی ورزشکار به اردوی آماده‌سازی یا تورنمنت خارجی قرار ممنوعیت خروج وی را دریافت نمود. این رویداد تلخ منجر به آسیب روحی شدید بانوی ورزشکار شده و گاه ادامه فعالیت ورزشی وی را به خطر جدی می‌انداخت. نویسندگان این دستورالعمل با دریافت هوشمندانه از این وضعیت ناگوار برابر ماده ۶ دستورالعمل مقرر نمودند: «با توجه به اینکه فعالیت ورزشی و ورزش حرفه‌ای، ناسازگاری با شأن و منزلت زن و حقوق معنوی و کیان خانواده ندارد و خود نشانه شایستگی یک بانو می‌باشد فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها، برابر مخالفت و درخواست‌های نابجای همسر، والدین و وابستگان بانوی شاغل در فوتبال و فوتسال تکلیف به ایستادگی داشته، ملتزم به حفظ و برقراری حقوق بانوی تحت استخدام هستند».

همچنین در ماده ۷ دستورالعمل تأکید نمودند: «فعالیت حرفه‌ای در فوتبال و فوتسال مصداق شغل خلاف شأن خانواده موضوع ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی نیست. از این رو مقاومت و مخالفت همسر بانوی شاغل در فوتبال و فوتسال برابر انعقاد قرارداد و یا همکاری او با فدراسیون و باشگاه‌ها مانعی در این فرآیند به حساب نمی‌آید، مگر آنکه به موجب تصمیم یا حکم مرجع صالح قضایی بنا به دلایل و شرایطی انعقاد قرارداد یا ادامه همکاری و تداوم رابطه استخدامی بین فدراسیون یا باشگاه‌های فوتبال و فوتسال با بانوی طرف قرارداد ممنوع شده باشد».

۳-۲-۴. الزام به وضع مقررات و جریان دادرسی متناسب با شخصیت و منزلت بانوان

نظر به وضعیت ویژه و متمایز بانوان نسبت به آقایان و لزوم برقراری مقررات انضباطی، اخلاق و مقررات دادرسی متناسب با شأن، شخصیت و ویژگی‌های ذاتی بانوان در این سند احکام مطلوب و سودمندی وضع گردید. در ماده ۸ این دستورالعمل آمده: «فدراسیون و باشگاه‌های فوتبال و فوتسال تکلیف دارند؛ در متن مقررات انضباطی، اخلاق و مقررات دادرسی نسبت به بانوان به گونه‌ای مقررگذاری نمایند که متناسب با شأن و وضعیت ایشان باشد. وضع مقررات تنبیهی نامناسب با شأن، ظرفیت و معیارهای انسانی یک بانو نسبت به تخلفات فوتبالی و فوتسالی ایشان موجه نخواهد بود».

همچنین در ماده ۹ دستورالعمل آمده: «رکن قضایی فدراسیون فوتبال در جریان تحقیق و رسیدگی و نیز بهنگام صدور حکم و گزینش تنبیه نسبت به تخلفات انضباطی و اخلاقی علیه بانوی متخلف بایستی شرایط عاطفی، وضعیت جسمانی و قابلیت تحمل تنبیه را مدنظر قرار دهد».

۳-۲-۵. تأکید بر اصل رازداری و محرمانگی نسبت به تخلفات بانوان

با توجه به پیامدهای روحی و روانی ناشی از انتشار اخبار و داده‌های برآمده از پرونده‌های انضباطی و اخلاق بانوان شاغل در فوتبال، احکام روشنی از این حیث وضع شد تا منزلت و حقوق معنوی بانوان در بوته صیانت و حفاظت قرار گیرد. بدین منظور

ماده ۱۱ دستورالعمل مقرر می‌دارد: « بازتاب احکام تنبیهی در رسانه‌ها و ابزار پیام‌رسان عمومی علیه بانوی متخلف در عرصه فوتبال و فوتسال جز در موارد حاد و ضروری با رعایت همه جوانب و مقررات حاکم ممنوع می‌باشد».

همچنین ماده ۱۲ دستورالعمل تصریح می‌دارد: «بازتاب عکس اطلاعات و اخبار محرمانه بانوان شاغل در فوتبال و فوتسال بر خلاف موازین قانونی و شرعی ممنوع و مستوجب تنبیه قانونی برابر مقررات انضباطی و اخلاق است نهاد و مرجع متبوع آسیب دیده از این رفتار به همراه شخص خاطی مسئولیت تضامنی در جبران زیان و خسران وارد شده خواهند داشت».

پذیرفته‌شده | در انتظار انتشار | نسخه‌ی اولیه | ویراستاری نشده
Accepted | Awaiting Publication | Draft Version | Unedited

نتیجه گیری:

جامعه بانوان در سایه پاره‌ای از ملاحظات اخلاقی، حقوقی و اجتماعی به مانند جامعه مردان برخوردار از فرصت بروز هنر، آفرینش مهارت و تبلور شایستگی‌های فنی و حرفه‌ای خود نیست. ملاحظات یاد شده در کنار روایت‌ها و قرائت‌های ویژه از احکام و قواعد شرعی در جامعه‌ای چون ایران که پایبند به ایدئولوژی و موازین شرعی است، موجب فزونی ضریب محرومیت‌ها و محدودیت‌ها برای جامعه بانوان می‌گردد حال آنکه با نگاهی درست و جستجویی منصفانه در منابع یاد شده مخالفتی با حق برخورداری یکسان بانوان با آقایان از ظرفیت و فرصت هنرنمایی و مهارت آفرینی دیده نمی‌شود. چه اینکه ابتدای احکام شرعی و موازین قانونی بر خرد و منطق بوده و بر پایه این دو منبع همسانی و تعادل جنسیتی که موجب بروز شایسته‌تر استعداد و قوام دوام جامعه انسانی متشکل از هر دو طیف بانوان و آقایان خواهد بود جلوه‌ای از هنر و مهارت بانوان معطوف به قلمرو فعالیت‌های ورزشی است. جامعه جهانی، دیر و جامعه ایرانی، دیرتر به این حقیقت رهنمون شد که زدایش نشانه‌های نابرابری جنسیتی و اعتلای جامعه انسانی در گرو پیش‌بینی و تدارک همه ابزار و ساز و کارهای لازم برای جامعه بانوان در مسیر فعالیت‌های ورزشی ایشان است. از این رو در چند ده سال اخیر، نخست در ورطه نظر در قلمرو قوانین و مقررات و سپس در عرصه عمل با ایجاد ساختارها، سازمان‌ها و ساز و کارهای لازم فعالیت‌های ورزشی بانوان بسترسازی شده و به مرور ایام، دامنه آن گسترده‌تر می‌شود. آرمان و اهداف عالی کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) و قدرتمندترین سازمان جهانی حاکم بر یک رشته ورزشی (FIFA) بر گستره قلمرو فعالیت ورزشی و فراگیری اشخاص تحت شمول آن استوار است. در قلمرو فوتبال در مهم‌ترین اسناد تقنینی مانند اساسنامه فدراسیون جهانی فوتبال، مقررات ناظر بر روابط بین کنشگران فوتبالی و مقررات ناظر بر سلامت رقابت فوتبال بر این سمت و سو قرار گرفته است. در قلمرو داخلی نیز اسناد تقنینی مهمی مانند اساسنامه فدراسیون فوتبال، مقررات ناظر بر انجام بازی‌ها و مقررات ناظر بر مهار و پایش رقابتها سازگار با هدف مزبور است. بی‌گمان برقراری ساختارها و ساز و کارها و وضع و تدوین قوانین و مقررات متضمن شناسایی حقوق یکسان برای بانوان در انجام فعالیت‌های ورزشی و فرصت بروز و نمایش هنر و استعدادهای ذاتی، کافی نیست بلکه با توجه به محدودیت‌های معطوف به سرشت، عواطف، روحیات، حیثیت و دیگر ویژگی‌های ذاتی جامعه بانوان، طراحی و تدوین احکام و قواعدی که بر پایه این ملاحظات فعالیت ایشان را هموار و میسر سازد، گریزناپذیر است. جامعه بانوان بیش از آنکه نیاز به قوانین و مقررات متضمن حق فعالیت ورزشی داشته باشد، شایسته دریافت اسناد و احکامی هستند که منزلت، کرامت و ارزش‌های ذاتی ایشان را تضمین نماید.

در پژوهش حاضر، نظر به اهمیت وافر موضوع یاد شده و نبود یا کمبود نوشتار و گفتار در این زمینه با جستجو در مهم‌ترین اسناد تقنینی و فرو تقنینی بر آن شدیم تا منزلت و کرامت بانوان فعال در شعبه‌های مختلف رشته فوتبال را نمایش دهیم. در این راستا فصل ششم مقررات تعیین وضعیت و نقل و انتقالات بازیکنان (تازه‌ترین سند تقنینی RSTP (مصوب جولای ۲۰۲۵)، کد انضباطی فیفا بازنگری در سال ۲۰۲۵، کد اخلاق فیفا، اساسنامه فدراسیون فوتبال ایران، آیین‌نامه‌ها و مقررات انضباطی و اخلاق فدراسیون فوتبال ایران مورد بررسی قرار گرفت. از دل احکام مقرر در این اسناد به این نتیجه رسیدیم که: ۱- فعالیت بانوان در رشته فوتبال، فوتسال و فوتبال ساحلی و برخورداری از امکانات مربوط به آن یک حق مسلم و انکار ناپذیر است. ۲- فدراسیون

فوتبال و مراجع مرتبط با آن در راستای اهداف و آرمان فیفا و مقاصد عالیه ورزش وظیفه دارند روز به روز بر نزدیک شدن به استانداردهای جهانی در این زمینه و پوشش کامل همه حقوق جامعه بانوان همت گمارند. ۳- بانوان کنشگر حرفه‌ای در عرصه فوتبال حق برخورداری از مقررات ماهوی، آیینی و انضباطی متناسب با جنس و سرشت خود داشته و در ضمن آن مراجع قانونی ناگزیر به رعایت شأن، مقام و منزلت ایشان هستند. از مهم‌ترین جلوه‌ها در پاسداشت حرمت و مقام و منزلت بانوان می‌توان به؛ در نظر گرفتن دوره عادت ماهیانه، پوشش بیمه‌ای بابت وضعیت جسمانی خاص، ملاحظات اخلاقی ناظر بر حیثیت و حق محرمانگی، لحاظ دوره بارداری و شیردهی، صیانت از تعرض، تهدید و تحدید همسر یا اعضای خانواده و حق سرپرستی فرزندان اشاره کرد.

پذیرفته شده | در انتظار انتشار | نسخه‌ی اولیه | ویراستاری نشده
Accepted | Awaiting Publication | Draft Version | Unedited

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- ۱- اساسنامه فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۹۹).
- ۲- امرائی، علی، ساعی، سید محمد هادی، ابدالی، مهرداد و رمضانی آکر دی، حبیب اله. (۱۴۰۵). اصل تفسیر اخلاقی مقررات قانونی حقوق خانواده و کارکرد آن در دادرسی با مطالعه موردی ادعای نشوز. دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی. (doi: [10.22034/jpl.2026.2087227.1308](https://doi.org/10.22034/jpl.2026.2087227.1308)).
- ۳- امین، سید حسن. (۱۳۸۶). تاریخ حقوق ایران. انتشارات دایره المعارف ایران شناسی. چاپ نخست.
- ۴- بیکی شورکی، مهدی. (۱۴۰۴). ضرورت تحلیل تمامی ابعاد پرونده قضایی در مورد حق اشتغال زوجه؛ واکاوی دادنامه دادگاه تجدیدنظر استان تهران. دو فصلنامه نقد و تحلیل آراء قضایی، ۴(۷)، ۳۷-۵۶. (doi: [10.22034/analysis.2025.2052043.1101](https://doi.org/10.22034/analysis.2025.2052043.1101)).
- ۵- خطیری، علی. (۱۴۰۴). راهنمای جامع حقوقی فوتبال. انتشارات حتمی. چاپ نخست.
- ۶- ریاضت، زینب. (۱۳۹۶). حدود و مبانی فلسفی، فقهی و حقوقی حمایت کیفری افتراقی از زنان در خانواده. زن در آیین حقوق و اجتماع. انتشارات گنج دانش. چاپ نخست.
- ۷- سامانه ملی آراء قضایی. <https://ara.jri.ac.ir>.
- ۸- طباطبایی (علامه)، سید محمد حسین. (۱۳۶۳). تفسیر المیزان، جلد ۱۳. ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی. دفتر انتشارات اسلامی.
- ۹- کاتوزیان، ناصر. ۱۳۹۶. قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی. چاپ ۵۲. بنیاد حقوقی میزان.
- ۱۰- مطهری، مرتضی. (۱۳۸۳). مجموعه آثار. جلد نوزده. انتشارات صدرا. چاپ چهارم.
- ۱۱- مطیعی، انسیه و البرزی ورکی، مسعود. (۱۳۹۹). اصل انصاف؛ ماهیت، انواع و کارکردهای آن. مجله علمی حقوقی خصوصی دانشگاه تهران.
- ۱۲- موسوی، سید عباس. (۱۴۰۴). برگردان کد انطباقی فیفا. انتشارات داد و دانش. چاپ نخست.
- ۱۳- موسوی، سید عباس. (۱۴۰۵). اجرای احکام مدنی. جلد سوم- فرایند بازداشت مال. انتشارات گنج دانش. چاپ دوم.
- ۱۴- مهرا، نسرين. (۱۳۹۴). برگردان نظام حقوقی انگلستان. بنیاد حقوقی میزان. چاپ سوم.

ب) منابع انگلیسی

- 1- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. (1981).
- 2- FIFA Code of Ethics. (2023).
- 3- FIFA Commentary on the FIFA Regulations for the Status and Transfer of Players. (2025).
- 4- FIFA Disciplinary Code. (2025).
- 5- FIFA Statutes. (2024).
- 6- English, Jane. (1978). Sex Equality in Sports.
- 7- Gardiner, Simon, et al. (2026). Sports Law. Routledge Edition.
- 8- Regulations on the Status and Transfer of Players. (2025).

9- Regulatory Framework for the Protection of Female Players and Coaches. (2024).

10- Rules Governing the Procedures of the FIFA Football Tribunal, (2023).

11- Universal Declaration of Human Rights, (1948).

پذیرفته شده | در انتظار انتشار | نسخه‌ی اولیه | ویراستاری نشده
Accepted | Awaiting Publication | Draft Version | Unedited

References

- 1- Amin, S. H. (2007). The History of Law in Iran. The Encyclopedia of Iranistics Publications. 1st Edition. (in Persian)
- 2- Amraei, A et al. (2025). The Principle of Moral Interpretation of Legal Regulations of Family Law and Its Function in Litigation with a Case Study of the Claim of Nashuz. Journal of Research and Development in Private Law. doi: [10.22034/jpl.2026.2087227.1308](https://doi.org/10.22034/jpl.2026.2087227.1308) (in Persian)
- 3- Beiki shouroki, M. (2025). Necessity of Analyzing All Aspects of the Judicial Case Regarding the Wife's Right to Employment: A Review of the Judgment of the Court of Appeal in Tehran Province. The Journal of Critical Analysis of Judicial Decisions, 4(7), 37-56. doi: [10.22034/analysis.2025.2052043.1101](https://doi.org/10.22034/analysis.2025.2052043.1101). (in Persian)
- 4- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, (1981).
- 5- FIFA Code of Ethics, (2023).
- 6- FIFA Commentary on the FIFA Regulations for the Status and Transfer of Players, (2025).
- 7- FIFA Disciplinary Code, (2025).
- 8- FIFA Statutes, (2024).
- 9- English, J, (1978), Sex Equality in Sports.
- 10- Gardiner, Simon, et al, (2026), Sports Law, Routledge Edition.
- 11- Khatir, A. (2025). The Legal Handbook of Football. Hatmi Publications. 1st Edition. (in Persian)
- 12- Katouzian, N. 2017. Civil Law in the Current Legal System. 52nd Edition. Mizan Legal Foundation. (in Persian)
- 13- Mehra, Nasrin. (2015). Translation of the English Legal System. Mizan Legal Foundation. 3rd Edition. (in Persian)
- 14- Motahari, M. (2004). Collection of Works. Volume Nineteen. Sadra Publications. 4th Edition. (in Persian)
- 15- Motiei, E and Alborzi Varki, M. (2019). The Principle of Fairness; Its Nature, Types and Functions. Tehran University Private Law Journal. (in Persian)
- 16- Mousavi, S. A. (2025). Translation of the FIFA Disciplinary Code. Dad and Danesh Publications. 1st Edition. (in Persian)
- 17- Mousavi, S. A. (2026). Execution of civil judgments. Volume 3 - The process of property seizure. Ganje Danesh Publications. 2nd Edition. (in Persian)
- National Judicial Opinion System. <https://ara.jri.ac.ir/>. (in Persian)
- 18- Regulations on the Status and Transfer of Players, (2025).
- 19- Regulatory Framework for the Protection of Female Players and Coaches, (2024).
- 20- Ryazat, Z. (2017). The Limits and Philosophical, Jurisprudential and Legal Foundations of Differential Criminal Protection for Women in the Family. Women in the Mirror of Law and Society. Ganje Danesh Publications. 1st Edition. (in Persian)
- 21- Rules Governing the Procedures of the FIFA Football Tribunal, (2023).
- 22- Statutes of the Football Federation of the Islamic Republic of Iran, (2020). (in Persian)
- 23- Tabatabaei, S. M. H. (1984). Interpretation of Al-Mizan. Volume 13. Translated by Mousavi Hamedani S. M. B. Islamic Publishing House. (in Persian)
- 24- Universal Declaration of Human Rights, (1948).

The Dignity and Status of Women in Domestic Documents Governing Football with a Comparative Study in International Sports Law

Abstract:

The inalienable right of women is to enjoy the same opportunities as men to demonstrate, create skills and achieve their results. This right is widely linked to sports relations, among other things, and respect for it is inevitable. This principle has been emphasized in legal documents and rules accepted by international organizations and institutions. Many rulers also shout their adherence to this principle in the light of national regulations and propaganda programs. However, a significant number of governments, influenced by ideology and political interests, do not adhere to this principle in practice. The International Federation of Association Football (FIFA), considering this inequality and concerned about gender justice in football, established unavoidable requirements and rules so that all groups of women can benefit from the right to participate in football and watch it. A clear manifestation of the aforementioned rules can be seen in Chapter 6 of the Regulations on the Status and Transfer of Players (RSTP). This powerful institution has strived to consolidate this program and achieve this ideal by guaranteeing the implementation of the suspension of club and national football. Following this policy, football institutions in Iran have formulated and implemented more or less appropriate programs and regulations in this regard, especially in recent years. Important documents such as the statute of the Football Federation, the rules of procedure, discipline and ethics, and especially in the proposed document on respecting the dignity and status of women working in football, have emphasized this issue. In this regard, women's football in all ranks and branches has found better order, rhythm and organization than in the past. However, the Iranian Football Federation has not done enough to ensure gender equality and to provide women with the opportunity to demonstrate their skills while maintaining dignity and status. Although the opportunity to watch football games was provided to the women's community insufficiently and late, the gap with standards is significant in all areas.

Keywords:

Women, Football, Dignity, Law, Gender equality.